

ШЫН

ВКП(б) ТЫВА ОБКОМУНУҢ КЫЗЫЛ ХООРАЙ КОМИТЕДИНИҢ БОЛГАШ АЖЫЛЧЫ ЧОННАРЫНЫҢ ДЕПУТАТТАРЫНЫҢ ОБЛАСТЬ СОВЕДИНИҢ ОРГАНЫ

1952 чылда үлгүлөтүлгөн.

1952 сентябрь 9 ВТОРНИК № 177 (2607) ӨРТӨЗ 20 КОП.

БО ХҮНГҮ СОЛУНДА:

ВКП(б)-нин XIX съездинге уткуштур (1 арын).
Кызыл хоорайнын партия конференциясы (1 арын).
Чаагай дүжүттү чидирг чокка ажаап алырынче бүгү күштү салыр (2 арын).
М. Докур-оол. — Район башкыларынын август чөвүлел хуралындан алырынче (2 арын).

А. Серенко. — Совет Эвилелинин курорттары (2 арын).
Областа сизген кезилдезинин болгаш сизос салышкынын чоруп турарынын медеэзи (3 арын).
КОЛХОЗ ТУДУУНДА (3 арын).

П. Ушаков. — Бүгү күштерин мал чөмөрин белеткээрин доозарынче (3 арын).
Болгар Улус Республикада (4 арын).
КНО-нун Айыл чок чоруктун Чөвүлелинде (4 арын).
Кореяда болушкуннар (4 арын).

Комсомол организацияларынын ажылын хүн-бүрү удуртур

Бистин чуртувуска коммунизм тургузушкунунун сорулгаларын чедишкенин боттандыр талазы-биле большевиктер партиясынга комсомол муракчы дузалажы турар. Комсомол болза, партия эвес, а массалыг организация, ынчалза-даа ол бистин партиясынга хандаан, бистин партияныстың хүн-бүрү дорт удуртулганы-биле ажылдап, анаа дузалажып турар коммунисттик организация болур. Комсомол совет аныяктарнын организациясы, оон кол сорулганы — аныяктарны коммунизмнин тилелгелиг тургузушкунунга бузурелдиг кылдыр кижизидери, комсомолчу болгаш эвилелдин кижигүнү эвес аныяктар бүрүзү партияны кыйгырыларын долгандыр партия кижигүнү большевиктер-биле кады хөдөлип, ажылдап билер, кандыг-даа ажылга бодунун инициативанын, эгелекчи чоруун, энергиянын үндүрер чогаалдыкчылар болгаш шыныч демиселчилер кылдыр кижизидери болур. Комсомол организацияларын улам быжылгаары, оларын ат-алдарын бедидери, бодун долгандыр аныяктарнын сырый катыжышкынын, дайынчы аргаларын улам сорул кинери — бистин партия организацияларыныстың дорт хүлээлгези. Аныяктарны коммунисттик өзүга кижизидеринин айтырын комсомолдун кол хүлээлгези кылдыр анаа партия хүлээткен. Ол хүлээлгезин чедишкенин күүседип турары-биле комсомолдун алдары улгаткан.

Ол колхозтарда комсомол организациялары болза, көдээ ажил-агый артельдеринин ажил-чорудулганында четпестерни чок кылырын болгаш ажылды экижидеринин, колхоз бүдүрүлгезинге социалисттик чарышты организастаарынын, массалыг кампанияларны база өске-даа ажилдарны чорударынын идекейлиг эгелекчилери болуп турарлар. Ол колхозтарнын партия организациялары боттарынын хамаарылганында комсомол организацияларынын ажылынга доктаамал хайгаарал салып, практиктиг дузаламчыны эки көргүзүп келген. Партия эге организацияларынын секретарлары боттары комсомолчу аныяктарнын хуралдарына үргүлчү олуржуп, комсомол активи-биле болгаш анаа комсомолчулар-биле-даа беседаларны кылып, комсомол организацияларынын чаа сорулгаларын айтып берип турар. Партияны удуртулга комсомолдун ол организацияларынын ажылын кижжиткен деп чүве колхозчу аныяктарга билдингир аларган.

Моон-биле чергелештир областың ам-даа хөй-хөй черлеринде комсомол организацияларынын ажылынга партияны удуртулганын практикасында четпестер бар деп чүвени районнарнын чоокта чаа болуп эрткелден партия конференциялары илереткен. ВКП(б)-нин райкомнары-даа, эге организациялары-даа комсомол организацияларынын ажылын кыры-биле эренгей удуртуп турарын коммунисттер чөптүг шүгүмчүлөөн. Ылангыя партиянын Току, Тес-Хем райкомнары комсомол ажылынче, аныяктарнын коммунисттик кижизидилгезинин айтырынче эки кичээлгези салбааннар.

Комсомол бодунга улуг күштү партияны удуртулгандан ап турар деп чүвени партиянын ажилдакчылары билер ужурулуг. Партия организациялары комсомолчу кадрларны хүн-бүрүнү боттук ажылынга, бертелери ажап эртеринин оруктарынга кижизидер херек. Аныяктарнын ортузунга коммунисттик кижизидилгенин бүгү-ле аргаларын болгаш хевирлерин чөптүг ажылгаар. Комсомол чырыдышкынын четкинин калбартыр болгаш оон ажылын берлик денелге тургузары-биле чергелештир кинонун, культура бажынарынын, көдээ клубтарын болгаш номчулга бажынарынын ажилдарын экижидер.

«ВЛКСМ болза, күрүнениг болгаш ажил-агыйнын бүгү тургузушкунунга партиянын идекейлиг дузалакчы болур. Комсомол организациялары болза, социалисттик тургузушкунун бүгү адырларынга... партиянын директиваларынын идекейлиг чорудукчулары болуп ужурулуг» — деп партиянын өскерткен Уставынын төлөвилелинде тодаргай бижитинген. Бо сорулганын күүседир талазы-биле партия организацияларынын эки удуртулганын ачызында эки ажилдап турар комсомол организацияларынын саны бистин областа хөй. Оларын чизээнге Улуг-Хем районун «Кызыл тул», Киров аттыг, Чаа-Хөл районун Сталин аттыг болгаш Ленин аттыг, Барыин-Хемчик районун «Большевик», Чөөн-Хемчик районун «Коммунизмче орук» колхозтарда комсомол организацияларын адаары чугула.

Комсомол организацияларынын ажылынын дугайында айтырын үргүлчү чугаалажып, оларнын ажылын уг-шинин айтып бээр болгаш оларга практиктиг дузаны көргүзери чер-черде партия организацияларынын чугула сорулганы.

Партия райкомнары болгаш хоорому комсомол ажылын удуртурун талазы-биле боттарынын дорт хүлээлгезин улам чедишкенин күүседир төлөдө, партия эге организацияларынын негелдени улгаттырар, ынчангаш комсомол эге организацияларын организаста талазы-биле улам быжылгаар херек.

Партия эге организациялары болза, өзүп олурар аныяк салгакчылар — коммунизмнин тургузушкунун кижизидеринин талазы-биле комсомол организацияларынга хүн-бүрү боттук удуртулганы хандырар хүлээлгелиг.

Моол Арат Республиканың Премьер-Министри Ю. Цеденбалды И. В. Сталинның хүлээп алганы

Сентябрь 5-те ССРЭ-нин Министрлер Чөвүлелинин Даргазы И. В. Сталин Моол Арат Республиканың Премьер-Министри Ю. Цеденбалды хүлээп алган.

Хүлээп алышкыга Моол Арат Республиканың Даштыкы Херектер Министринин Оралакчысы Ж. Самбу база Моол Арат Республиканын

ССРЭ-де Онза болгаш Бүрүн эргелиг Эччини Н. Идамжаб олар киришкеннер.

Хүлээп алышкыга ол ышкаш ССРЭ-нин Даштыкы Херектер Министри А. Я. Вышинский база киришкен.

(СЭТА).

БАКУНУҢ НЕФТЬ БОЛБАЗЫРАДЫЧЫЛАРЫНЫҢ ЧЕДИШКИНИ

БАКУ. Бакунун нефть болбазырадыкчылары партиянын XIX съездинге үлегерлиг ужуражыр деп белеткенип турарлар. Инженер-стахановчулар болза, дерилгелерин хөй ажил бээр кылдыр ажилгаарын аргаларын дилеп, чиг-эттен нефтин арыг продуктуларын ылгап алырын хандырар чаа технологияны ажилдап кылып турарлар.

Нефтин арыг продуктуларын

болбазырадып кылдыр талазы-биле социалисттик хүлээлгезин Сталин атты заводтун коллективни хуусаа бетинде күүсеткен. Азербайджан ССР-нин Эдди Советинин депутаты Казаква удуртурган дерилгенин ажилдакчылары кончуг эки технология чурумун тургузуп алгаш, арыг продуктуларын ылгап алырын 3,3 хуу улгаттырган.

(СЭТА).

ВКП(б)-нин XIX съездинге уткуштур

Металлургиянын хүлээлгези

СТАЛИНСК. ВКП(б)-нин XIX съездинге алдар болдурган социалисттик чарышты калбартып чорударынын дугайында Москвадан Сталин аттыг автозаводтун ажилчынаарынын болгаш инженер-техниктиг ажилдакчыларынын кыйгырын Кузнецкин Сталин аттыг комбинатынын металлургияны изил-биле деткээнер. Цехтерге болгаш хуралдарга бедиткен хүлээлгелерин алган. Бүдүрүлгенин бүгү талалыг ажил-чорудулганын он айлар планын хуусаа бетинде күүседир болгаш муң-муң тонна шойну, кааны, шуткугун болгаш демир руданын пландан дашкаар немей бээр деп хөй муң кижилгик коллектив шиттирилген. Күш-ажылдын бүдүрүлгүнү бедидер, металлдын шынарын экижидер болгаш өрткети чигедип тургаш, пландан дашкаар чылдага бүдүн чартык миллион рубльди немээр деп сорулга база салдыган.

Бир дугаар мартен цехинин коллективни августта эзилдиргелерин хөй кезин дүрген арга-биле чоруткан болгаш планга немештир дыка хөй металлды берген. Үш дугаар суугунун кан эзилдиргелери эштер Токарчук, Рукин, Ануфриев олар ай дургузунда 30 кире дүрген болгаш дүргедеткен эзилдиргелерин үндүрүп, суугунун металл эзилдирип алырынче нормазын ортумаа-биле 480 килограмм ажырганнар.

(СЭТА).

Найсылалдың бүдүрүлгелеринин коммунистеринин саналдары

Партиянын болур деп турар XIX съездинге уткуштур ВКП(б) ТК-нын төөгүлүг документтери — чаа беш чыл планынын дугайында директиваларын төлөвилелин болгаш партиянын өскерткен Уставынын дугайында төлөвилелди чугаалажып көрүүнчө Москвадан бүдүрүлгелеринин коммунистери Ленин — Сталинның партиясынын мурнунга харысалганын бедил-биле үнелеп көрүп, боттарынын Төрээн чуртунга ынакшыдын, совет улустун чедип алганын төөгүлүг тилелгелеринге чоргаларынышкынын илереттишсаан киришкеннер. Серго Орджоникиде аттыг стаяк заводунга болган хуралды партия организациясынын секретари Зверев ажиткан.

Партия хуралынын чугаалажыр хүн айтырын бадылаан: Бирги айтырып — партиянын XIX съездинин беш чыл планынын талазы-биле директиваларынын төлөвилелин болгаш ийги айтырып партиянын өскерткен Уставынын төлөвилелин чугаалажып көрү. Бирги айтырып талазы-биле чүве чугаалажып, ол заводтун директору Козичев машина тудуушкунун калбаа-биле болбазырадып сайзырадырынчө перспективалары-биле холбаштыр станок кылдыр заводтун чорудгаларынын дугайын тайылбырлаан.

Оон дараазында чүве чугаалап, санал берилген коммунистер беш чыл планынын төлөвилелин изил-биле чүүлүдүзүп турган болгаш тутусту саналдары кылгылааннар. Беш чыл планынын төлөвилелинде айтып турарындан дүргеделдик стандарты кылдырын оон-даа көвүдөдир деп саналын Сталинчы шааналдык лауреады — токар Чикиров берген. Ортумак школага айтырын белеткеп турар, политехниканын өөрдегин тодаргай-биле таарыштыр тургузарын инженер Ребрякова сүмелээ.

Коммунистер чугаалажыр хүн айтырынын ийги чүүлдүн көрүп тургаш, партиянын өскерткен Уставынын бижимелин чүүлүдүзүп турарынын дугайында медеглевишаан,

Алган хүлээлгелерин күүседип турар

ЧАДААНА. (Телефон-биле). ВКП(б)-нин XIX съездинге уткуштур ажилдын стахановчу ээлчээнге шилчээр Шемиде «Большевик» көдээ ажил-агый артелинин (даргазы эш Удараа, парторганизация секретари эш Марта-оол) тараажылары күрүнече тараа дузаарынын планын сентябрь 4-те шуптузун кызылтас-биле 103 хуу күүсеткенер.

Улуг Сталинга чоруткан чагаазында хүлээлгелерин боттандырбышаан, съездинге күш-ажылчы белек кылдыр, олар дүжүт алышкынын болгаш келир чылга үрөзин уруушкунун сентябрь 15-те доозары дээш улам чүткүлдүг ажилдап туралар.

Артельдин хову турлаанда коммунист эш Пат-Хуна шааннарже тараа дажыыр хүн нормазын үргүлчү 200 хуудан ажыр, хол кадыры-биле тараа кестирип турар аныяктардан эштер Хорлуу болгаш Анай олар — 200 хуу чедир, комбайнер эш Батапов хүнде 10 ганы ажаап алыр нормазын 19 га ажыр күүседип турар.

ТЭЭЛИ. (Телефон-биле). Бай-Тайга районун тараажылары улуг Сталинга чоруткан чагаазын боттандырбышаан, партиянын XIX съездинге күш-ажылчы белек кылдыр августта тараа дузаарынын пландан 70 центриин ажыр кийрген. Ол ышкаш сентябрынын баштайгы 5 хонуунда 100 тонна тараа дузаар графика 4 хүнде күүсеткен.

Район Советинин күүсекчи комитетинин даргазы эш Самданнин редакцияга дыннатканы болза: күрүнеге тараа дузаар хүлээлгезин август 25-те районда мурнап күүсеткен «Ден-Терек» колхозтун дуржулганы-биле тараажыларын көдүрүшкүнү калбарып турар.

Шуйда «Мурнакчы» колхозтун ажил-ишчилери социалисттик чарыштын күүселдезинин талазы-биле областа бирги чери ээлээш, чоокта чаа облуксомунун шилчир Кызыл тугун алган.

Найсылалдың бүдүрүлгелеринге

Партиянын өскерткен Уставынын төлөвилелин чугаалажып көрүүнчө коммунистер Никитин, Родлов, Шербин, Комлева, Дарховский, Парфенов, Ластина олар киришкеннер.

Шербаков аттыг торгу пест-таавы комбинатынын коммунистеринин хуралынга стахановчу лест-таавычы Широина ажилчыларнын геихниктик мергежилин бедидери дээш, бүдүрүлгө өөредилгелеринин четкинин калбартыры дээш ажилдарын сүмелеп саналдаан. Ол комбинаттын директору Трохов торгу үлетпүрүнчө чиг-эттин баазанын калбарттып сайзырадырынчө чугулазын, инженер Рябов — будуп силлир ажилдарга дериг херекселдерин кылып үндүрерин көвүдөдиринин чугулазын медеглээнер.

Найсылалдың бүдүрүлгелеринге болгулаан партия эге организацияларынын хуралдарынын киржикчилери боттарынын хүлээп алган шиттирлеринге партиянын XIX съездинин беш чыл планынын талазы-биле директиваларынын төлөвилелин болгаш партиянын өскерткен Уставынын төлөвилелин эскертис эп-сеткилдиг чүүлүдүзүп күлээп алганнар.

Коммунистерин киригилген саналдарын болгаш сүмелерин партиянын үстүнде турар органнынга чедир деп шиттирлери партия организациялары кылганнар.

(СЭТА).

Планда дашкаар

ГРОЗНЫЙ. ВКП(б)-нин XIX съездинге Грозныйн нефтинин үлегерлиг ужуражыр деп турарлар.

Нефть тывыжынын он айлар планын хуусаа бетинде күүсеткенин «Правобережье» деп улгаттыр катыштырган тывыш черинин коллективни сентябрь 5-те рапорттаан, Стахановчу ээлчегин хүнеринде маана геолог-техниктиг ажилдарын чоруткан, оон түнелинде чүгле үш скважиналарга нефть казып тыварынын хонукта ортумак нормазы 31 тонна улгаткан.

(СЭТА).

Найсылалдың бүдүрүлгелеринге

Партиянын өскерткен Уставынын төлөвилелин чугаалажып көрүүнчө коммунистер Никитин, Родлов, Шербин, Комлева, Дарховский, Парфенов, Ластина олар киришкеннер.

Шербаков аттыг торгу пест-таавы комбинатынын коммунистеринин хуралынга стахановчу лест-таавычы Широина ажилчыларнын геихниктик мергежилин бедидери дээш, бүдүрүлгө өөредилгелеринин четкинин калбартыры дээш ажилдарын сүмелеп саналдаан. Ол комбинаттын директору Трохов торгу үлетпүрүнчө чиг-эттин баазанын калбарттып сайзырадырынчө чугулазын, инженер Рябов — будуп силлир ажилдарга дериг херекселдерин кылып үндүрерин көвүдөдиринин чугулазын медеглээнер.

Найсылалдың бүдүрүлгелеринге болгулаан партия эге организацияларынын хуралдарынын киржикчилери боттарынын хүлээп алган шиттирлеринге партиянын XIX съездинин беш чыл планынын талазы-биле директиваларынын төлөвилелин болгаш партиянын өскерткен Уставынын төлөвилелин эскертис эп-сеткилдиг чүүлүдүзүп күлээп алганнар.

Коммунистерин киригилген саналдарын болгаш сүмелерин партиянын үстүнде турар органнынга чедир деп шиттирлери партия организациялары кылганнар.

(СЭТА).

ВКП(б)-нин XIX съездинге алдар болдурган социалисттик чарыш дугайында

Профессионалдыг Эвилелдерин Бүгү-эвилел Төп Чөвүлелин Президиумун ДОВААЛЫ

1952 чылдын октябрь 5-те партиянын ээлчеглиг XIX съездин чыыдырар дугайында ВКП(б)-нин Төп Комитетинин дынаадымы совет улус канчаар-даа аажок улуг сорул кирешкенин-биле уткаан.

ССРЭ-де социализмнин бүгү тилелгелеринин сорул кырыкчы болгаш организакчысы — Ленин — Сталинның улуг партиянын съездин чыыдырары болза, бистин чуртувустун ажилчы чоннарынын амдыралында төөгүлүг улуг болушкун болур.

ССРЭ-нин хөгжүлденин 1951—1955 чылдарда беш дугаар беш чыл планынын күүселдези болза, улус ажил-агыйнын бүгү адырларынын чаа, күчүлүг көдүрүлүшкүнүн, ажилчы чоннарын матерналдыг чаагай амдыралынын болгаш культурулук денеленин дыка өзүлденин хандырар. Күш-ажылдын байдалдарын улам экижидеринин дугайында, ажилчыларнын болгаш албан-хазакчытарнын культура-амдырал талазы-биле хандырылганын дугайында профэвилел организациялары могаг чокка сагыш салыр ужурулуг.

Коммунисттер партиянын XIX съездинге төлөпиг ужуражыр дээш ажилчы агы, колхозчу тараачынар болгаш интеллигенция болза, 1952 чылдын улус ажил-агый планын хуусаа бетинде күүседир дээш, бистин Төрээн чуртувустун экономика болгаш культуразынын улам ынайгы чектелишкени дээш социалисттик чарышты чаа-чаа күштер-биле улам калбартып турар.

Партиянын XIX съездинге алдар кылдыр бүдүрүлгенин мурнакчыларынын инициативасы-биле эгелээш социалисттик чарышты бүгү хемчеглер-биле деткиррип профэвилелдер организацияларынга ВЦСПС-тин Президиуму дагып тур

Социалисттик чарыштын улуг күжү, тайынчынын херээн камгалаарынче ажилчыларнын, колхозчуларнын болгаш интеллигенциянын чангыс эпиг чүткүлү, коммунисттик интеллидиги тургузар деп ажилчы чоннар-

нын чаныш-сыныш чок шиттирленип чоруну — чаа беш чыл планын күүседиринче болгаш ажыр күүселдеринге улганган турар ужурулуг.

ССРЭ-нин хөгжүлденин 1951—1955 чылдарда беш дугаар беш чыл планынын күүселдези болза, улус ажил-агыйнын бүгү адырларынын чаа, күчүлүг көдүрүлүшкүнүн, ажилчы чоннарын матерналдыг чаагай амдыралынын болгаш культурулук денеленин дыка өзүлденин хандырар. Күш-ажылдын байдалдарын улам экижидеринин дугайында, ажилчыларнын болгаш албан-хазакчытарнын культура-амдырал талазы-биле хандырылганын дугайында профэвилел организациялары могаг чокка сагыш салыр ужурулуг.

Партиянын XIX съездинге коммунисттик тургузушкунун бүгү участоктарынга чедип алдыган чаа-чаа күш-ажылчы тилелгелер-биле ужуражырынче, коммунисттер партияны долгандыр, ымак баштыныч болгаш башкы эш Сталинны долгандыр улам сырый катыжарынче эр, херээжен бүгү ажилчыларнын, инженер-техниктиг ажилдакчыларнын, албан-хазакчытарнын, эртеммин болгаш уран-чүлдүн ажилдакчыларын ВЦСПС-тин Президиуму кыйгырып тур.

Профессионалдыг Эвилелдерин Бүгү-эвилел Төп Чөвүлелин Президиуму.

Кызыл хоорайнын партия конференциясы

Кызыл хоорайнын VI партия конференциясы бодунун ажылын сентябрь 7-де үргүлчүлөөш, 8-тин хүнүнде эртен дооскан.

ВКП(б) хоорай комитетинин болгаш хооромунун ревизия комиссиясынын өтчөт илеткелдеринин талазы-биле 22 кижиге санал шүгүмчүлдүг кылган. Конференция ВКП(б) хооромунун ажылын дугайында доктаалды үндүргөш, хоорайнын партия организациясынын сорулгаларын тодаргай айткан.

Хоорайнын партия конференциясы ВКП(б) хооромун, хооромунун ревизия комиссиясын болгаш областтын партия конференциясынга 67 делегаттарны соңгаан.

Конференция эш И. В. Сталинга чорудар байырлыг чагааны канчаар-даа аажок улуг көдүрүлүшкүн-биле хүлээп алган.

Конференциянын материалдарын солунун дараазында дугаарымгыларлаар.

ВКП(б)-нин Кызыл хооромунун кижигүннери

- Алдын-Херель А. Х.
- Аракчаа А. Л.
- Баранов С. Ф.
- Бойду Н. С.
- Бочкова Е. Д.
- Губанова Ю. П.
- Гриценко П. Б.
- Гусаров И. И.
- Дудин И. Н.
- Дятлова Л. В.
- Долгих П. А.
- Житов П. Д.
- Зыдарев А. А.
- Зайцев Н. И.
- Капустин Н. С.
- Ковалев П. С.
- Киселёв П. Т.
- Кузнецов И. А.
- Куренёв В. В.
- Корольчук В. М.
- Крестинский С. С.
- Коробейников П. А.
- Конгар Н. М.
- Кызыл-оол А. Ч.
- Ломаев А. И.
- Лавриничев К. Т.
- Ломанина А. П.
- Лутанин А. Д.

- Мартьянова А. И.
- Михайлов Г. С.
- Москатулин В. И.
- Моношин П. Ф.
- Марина З. И.
- Михайлов П. С.
- Ноздрачев П. И.
- Новиков С. В.
- Очур-оол В. К.
- Плынина Н. С.
- Пономаренко Г. А.
- Стодоля П. Г.
- Степанов Г. Н.
- Соломатов А. С.
- Сидоркин А. С.
- Сиротин М. П.
- Сиселёв Г. М.
- Скорыходов Ф. М.
- Савинцев В. Е.
- Тока С. К.
- Тогагар-оол О. А.
- Фатеев С. Д.
- Хомайко И. И.
- Чаадаев А. Т.
- Шилохостов В. М.
- Шальчица С. С.
- Яковлев А. С.

ВКП(б)-нин Кызыл хооромунун кижигүннеринге кандидаттар

- Кириллов А. Г.
- Курченко П. Д.
- Плоткина И. А.
- Набатова А. В.
- Пичугина М. А.

ВКП(б)-нин Кызыл хооромунун ревизия комиссиясынын кижигүннери

- Вереин Б. Н.
- Гуляев Г. В.
- Ковалева Н. Н.
- Ковалева Н. И.
- Юдин В. К.

Чаагай дүжүттү чидириг чокка ажаап алырынче бүгү күштү салыр

Сагыш амыр чорукту узуткаар

Танды районун «Чаа орук» колхозу дүжүт ажаап алышыкыны чедишкенин чорудар бугу аргалары болуп турар. Бизди кизи болгаш тыртгар күштер четир, ажаап алышыкынын бөдүүн машиналары болгаш Балгазыда машина-мал ажылынын станциясынын комбайнары бар. Хадылыг арга чанында 100 гектар ажыг кызылтас бышкан.

Бизди болза-даа, колхозта ажаап алышыкынын темпизин кончук оожум чоруп турар. Боду октаар 4 машина ажаап алышыкынын баштайгы дөрт хүнеринде чүглө 3 ганы, а ийги беш хонукта 12-ле ганы ажааганни чугаалаарга бидингир. Бо колхозта тарааны чангыс талаал кезерини бичи-даа чыдагааны чок. Эске колхозтарда тараа бо колхозтын артык чыдыккан болза-даа кезилдени чидириг чокка дөрт талазын чорудат турар. Бо «Чаа орук» колхозта машинанын кезер аппаратын черден өрү 20 сантиметр көдүртүр деп чамдык машинисттерин орадажышыкыны турза-даа, бригадир эш Бочкаревтин талазындан ыттавайы, чүглө иштинде чөпшөрлө каанын машинисттер болур чогуур хемчеглер албайн, чангыс талаал кезип туруп берген.

Хову бригадында күш-ажылын сагылга-чуруму куду болгаш күженишкенин эвес ажылдап турар. Чижээ, дээрэ машинист эш И. Ензак 10 шак иштинде ажылдап, сноп баглакчылары И. Шумова, А. Кудрявцева болгаш өскөлөр ышкаш эки ажылдап турарларын үлгер-чижээн беседалар болгаш хана солунун дамчытыр неперетпей турары-биле өскөлөр оон үлгер ап, ыччар ажылдавайы турар. Моон учурунда эске машинисттер кончук четпес ажылдап, машиналарын техник талазы-биле четпестеринден каш минута санында доктаар, тапкылаар, сусуннаар чоруктарын хей болдуруп турарлар. Олар доктаашкын санында-ла алдык өртектиг шаг-үенин 30—40 минуталарын анаа-ла чарыгдап турарлар. Сноп баглакчылары аргажоктук кырын-дан база анаа олуруп турарлар.

Колхозчулар хову турлаанга комбайн, колхоз суурунга барып хонуп, оон эртен ажылга 10—11 шактарда орайтап кээп турары күш-ажылды бүүдүрүкчүлүгүн чавызын база тайыбырлап турар.

Артель баштаар чера болгаш партия организациясы 50 бүтү чүүлдерни көре тура-ла күш-ажылдын

сагылга-чурумун экижидер. дүжүт ажаап алышыкынын темпизин бедидер талазы-биле кандыг-даа хемчеглер албайн турар.

Агитас-массалыг ажыл сандаргай байдалда туруп турар. Көргүзүг-даа самбыразы, хүндүлө-даа самбыразы чок, агитхуудус-даа үнөмий турар. Агитаторларнын аттары чүглө саазын кырында чыдар, а херек кырында олар ажылдавайы турарлар. Партия организациясынын 5 коммунистеринден чангыс-даа кижи хову ажылында чок, 10 комсомолчулардан чүглө 1 кижи хову ажылында туруп турарын, дүжүт ажаалазы ышкаш мындыг эч чугула кампанияда оларнын мурнакчы ролу шуут көзүлбөй турар деп демделээр херек.

«Чаа орук» колхозта дүжүт ажаап алышыкынын талазы-биле шак мындыг сагыш амыр чорукту доп-доран узуткаар, ажылдын шынарын бедидер, темпизин дүргедер дугайында район организациялары, ылангы районун көдээ ажаагай килдизи дарый хемчег алыры негетинип турар.

У. СЕМЕНОВА.

Район башкыларынын август чөвүлел хуралындан илерээни

Сүт-Хөл районун бүгү башкылары боттарынын чокка чаа болуп эрткен август чөвүлел хуралында чыгылаш, чаа өөредилге чылында школаларга өөредилге-кижизилдиги ажылда, урууларын коммунисттиг кижизилдигин херсен улам чедишкенин ботандырар талазы-биле чугула айтырылганы чугаалажып шиттирлээн.

Эрткен 1951—52 өөредилге чылында школаларнын ажылынын түнелдери болгаш 1952—53 өөредилге чылында уур белектелин канчар чоруп келгенин дугайында районун улус өөредилге килдизинин инспектору эш Богданов чөвүлел хуралга илеткел кылган. Ол, эрткен өөредилге чылында өөредилге-кижизилдиги ажылды анализин тустус школалар аайы-биле кылбышаан, амгы чаа өөредилге чылында школалар белектелинде чамдык чедишкенин демделгеш, ол ажайда бар болдунган улуг-ууду четпестерин бодунун илеткелинге тодаргай шыйган.

Эрткен өөредилге чылында бистин районун школаларын, оларнын башкылары силер чаш салгакчыларны коммунисттиг кижизилдигин чедишкенин шиттирлээр, школаларнын эртемнерин үндешинери-биле чепсегелишаан, оларга ханы, быжыг билгелерин бээр дээр шыгымы демиселди чорутканын атынды элээн чамдык школалар бедик түнелдерин чеди ап шыдаан. Бүгү-нитинин чеди чыл өөредилгези бистин районга чүгээр эки күлүстегин. Ий-чычаларнын саны мурнуку чылдарнын бодаарга, дыка эвээжээн, школа интернаттарына материалды суур чогууру-биле тургустунуп, урууларын чедишкенин өөредилгезинге, өй-таары амыдыралына таарымчалыг байдалдар чамдык школаларга багай эвес хандырткан турганы башкылар силерге бидингир. Ол ышкаш башкыларнын политиктиг билги, ажыл мергежили улам-на өзүп олурарын оларнын эрткен чылдагы ажил-дуржулгазы биске тодаргай көргүскен. Районун тус-тус школалар директорларынын (эргелекчилеринин) талазын башкыларнын ажылына методтук дузаламчыны эрткен өөредилге чылында элээн күштелдирип, контрольду багай эвес ботандырган.

Башкыларынын чамдык школаларга белектел четпес чорутунганы-биле, ол чугула ажылче районун партия, совет организациялары хей-нитини кичээнгейн мөөнөвейн, школалар ууртукчуларын практиктиг дуза көргүспей барганы-биле олар ышкаш тунуп, кышкы үеде кичээлдер үстүр чоруктар Сүт-Хөл, Улуг-Алаак, Алдан-Маадыр суму школаларына эвээш эвес болдунган. Ол ышкаш үстүнде школаларнын ажылына районо контрольду кончук эренгей чоруткан болгаш башкыларга методтук дузаламчыны четпес көргүскен.

Бо 1952—53 өөредилге чылында утукшур белектел ажылдарына район школалары кончук орайтап кирген. Улуг-Алаак, Алдан-Маадыр суму школаларына база Жааноч аттыг колхозта эге школага чорутунган септелге, белекелдерин шынары куду болган ийикпе чамдык капитал септелгелер бо хүнге чедир доозубайн турар—деп, эш Богданов бодунун илеткелинге демделгеш.

Илеткел доозулганын сөөлүнде башкыларнын санал бериншикнери эгелер, олар боттарынын ажил дуржулгазын солчурру-биле чегелештир, эрткен өөредилге чылында школалар ажылына тургулаан четпестерин чылдагаанын кызып, районун партия, совет организацияларынын, ылангы районун талазын-дан школаларга өөредилге-кижизилдиги ажылды экижидеринге, ол ажайда ала-илерин ролон бедидеринге шуолу кичээнгей салбайн, практиктиг дуза көргүспей, нити эренгей удурулга-биле кызыгаарлатып келгенин шыгымы-биле шүгүмчүлээр.

Ол ышкаш школаларда комсомол, пионер организацияларынын ажил-чорудулгазы ВЛКСМ-нин XI-ти съездинен тургускан негелделерин ыракта-ла хандырып шыдавайы турарын башкылар демделгеш, олар организацияларын боттук удурулга-биле хандырып, чүглө ында-хаар сан-түп негээри-биле кызыгаарлатып келген ВЛКСМ-нин Сүт-Хөл райкомун чидик шүгүмчүлелге таварыштырганнар. Школаларга өөредилге-кижизилдиги ажылдарын шынары дугайында урууларын коммунисттиг кижизилдигин чөп шиттирлээринге школаларда комсомол, пионер организацияларынын ролу ам-даа куду болуп, олар башкыларга чок дузалакчылар болбайн, комсомолчулар, пионерлерин ортузунга организас-массалыг хемчеглерин четпес чору-

дуп келгени-биле эрткен өөредилге чылында түнелдине район школаларында 40 ажыг комсомолчулар болгаш пионерлер ол-ла класстарына катап өөренери-биле арткан дээрзи башкыларнын саналындан илерээни.

Башкыларнын бот-өөредилгезинге, ажил мергежилдине методтук дуза көргүспейн областын улус өөредилге килдизин, оон удурулгазында башкылар мергежилдине институтун болгаш районун улус өөредилге килдизин, райпедкабинетти чөвүлел хуралдын киржикчизи башкылар чөптүү-биле шүгүмчүлел, бо өөредилге чылында башкылар-биле ажайга үндешин чарыкчыларны кылып, оларнын өөредилгезинге, ажил амыдыралына эргежок чугула бүгү байдалдарын, ылангы материалды херегелдерин элекешинди-биле хандырып тургузарын улус өөредилге, садыг болгаш Советтер органнын шыгымы негээнер.

Чаа өөредилге чылында удуру школаларнын хүлээп алышыкыны райкууском, оон улус өөредилге килдизин кончук эренгей байдал-биле эрттирген. Ол дугайында Улуг-Алаак, Алдан-Маадыр болгаш районун өске-даа чамдык школаларга чаа өөредилге чылына белектелин дооспаан, септелгелерин шынары багай турда-ла, райкууском каядында комиссия тургуспайн, оларге чүглө районо эргелекчизи эш Бегзи-вааны далаш-биле атыкаргаш, оон тургузуп келген эренгей актыын суугаар, ук школаларын өөредилге чылына колдуунда «белен» кылып хүлээп алгай окта таарышса деп, чөвүлел хуралдын киржикчилерин демделгеш.

Мынчангаш эрткен өөредилге чылында школалар ажылына тургулаан четпестерге хамаарыштыр чогуу түнелдерин үндүрүп, оларнын катаптаашкынын бо чылын болдурабайн, школаларнын өөредилге-кижизилдиги бүгү ажылдарын үндешин-биле экижидерин хандырып болур эргежок чугула байдалдарын школа бурзуунга тургузарын районун улус өөредилге килдизинге, школалар удурукчуларынга дааптышаан, эртемнерин башкыларнын идеялыг денелдин бедидеринин, чаш салгакчыларын бүгү тала-биле чедишкенин кижизилдиги доктураларын шынары оруктарын айткан калбак шиттирин башкыларнын чөвүлел хурала хүлээп алган.

Чөвүлел хурал доозулганынын сөөлүнде тус-тус эртемнерин башкыларнын методиказын эде тургузур талазы-биле бүгү башкылар методтук лекция, илеткелдерин дийни, ажил планнары-биле таныжып, секциялыг хемчеглерин эрткелгеш, ажайдаар черлеринче тарап үнгүлээр.

М. ДОКУР-ООЛ.

Областа дүжүт ажаап алышыкынын чоруп турары

(Сентябрь 5-то, хуу-биле)

Районнар аттары	Кескеви	Бастырганы
1. Тожу	100,0	—
2. Эрзин	63,7	10,8
3. Чөөн-Хемчик	41,7	26,0
4. Сүт-Хөл	38,3	20,0
5. Барыын-Хемчик	38,2	14,0
6. Чаа-Хөл	37,6	21,8
7. Өвүр	36,7	7,4
8. Бай-Тайга	36,4	15,8
9. Улуг-Хем	35,5	24,9
10. Кызыл көдээ	35,3	22,6
11. Тес-Хем	32,3	12,3
12. Каа-Хем	24,6	15,3
13. Танды	21,5	16,8
14. Бин-Хем	8,0	4,4

Тараа чидири-биле демисел кошкак

Улуг-Хем районун Киров аттыг колхозтун № 2 хову бригады (бригадир эш Лопсан) тарааны чидириг чокка ажаап алырынче колхозчулары организастайып турар.

Тараа кезер машиналар болгаш ында ажылдап турар комбайн чыдыккан тарааларын шын эвес кестирин турарында тараа кестинмей дөжөктөлип чыдып каап турар. Ол ышкаш сноптарны кошкак баглап турарында болгаш оларны беле олуртпай, чер сана чыттыр кагылапканын дыка хей тараа чидиригге таваржып турар.

Н. НОВИКОВА.

Күскү чер андарылгазын экижидер

Ленин аттыг көдээ ажил-агай артелине чыгы болгаш күскү чер андарында Чадаана МТС-тин ийи тракторлур 6 кижи ажылдап турар. Олар чыгы чер андарылгазынын үзүндө 300 га чер андарар тургаш 245 га черин ацдарган. Күскү чер андарылгазынче олар август 10-да эгелеп киргеш, база куду денелдинг ажылдап турар. Олар 17 хонуктун дургузунда 255 га черден чүглө 64 га черин ацдарган.

Ажылдын куду түнелдиг болуп турарынын чылдаганы болза, ол бригаданын бригадир Бегзи брига-

дада организас ажылын куду денелде тургузуп, корум-чуруму кошкаканында болгаш трактористтер Тартыккан, Тадар-кыс, Балдайган, Ак-уруг оонашкан хүлээлгезинге кичээнгей салбас, техникага ээ-харысалга чок болуп турарында.

Ам бо хүнерде чыгы чер андарылгазынын үзүндө күсетинмен 55 га черин андарарынче кичээнгей салбайн турар. Андаага черин чамдызында ацдарынганын шынары багай, черин чүглө хөрүнүндү кырын шыйбактадып кааны кончук четпес. Ол болза, бригадирнин

трактористеринин күсеткен ажил-дуржун үргүлчү хынавайы турарынын тодаргай херечизи боур.

МТС-тин механиги бо бригадада чеди катап чорза-даа бригадала тракторларнын үрелир чоруун чайладар талазы-биле хемчег албайн.

Ынчангаш Чадаана МТС-ин бо трактор бригадынын кичээнгей салып, күскү чер андарылгазын кыска хуусаада бедик денелге эрттиреринче уланган чогуур хемчеглерин алыры негетинип турар.

М. МИРЧИН.

Совет Эвилелинин курорттары

Тропикти санаааска ССРЭ-де климаттыг бүгү-ле хемчеглери бар болуп турар. Ол болза, язы-бүрү аарыгларын профилактикалаар болгаш эмнээр соруга-биле климаттыг курорттарын хөгжүлдешинге калбак болдунар арганы ажылдып турар.

Кара далайнын чурумалдыг эртеринде чаптылган мурнуу чүктүн далай кыдынын курорттары база калбак хады-биле бүргетинген элээн серин болгаш шык климаттыг сонгу далай кыдынын—Прибалтиканын курорттары бисте бар болуп турар.

Эленин ховулуг кургаг климаттыг Туркменияда бүрүк аарын эмнээринге сураглыг «Байрам-Али» деп курорт туруп турар. Өйтүп кургаг болгаш чыгы агаарлыг, байлак сизен үнүштеринг Башкыриянын ховуларында хымыс-биле эмнээрин курорттары бар.

Оргу черлер-биле дөмейлээрге агаары кончук арыг, хүн херел хей дээр, а температуразы элээн куду болуп турар дагыг черлерде хей саяныг курорттар болгаш санаторийлер туруп турар. Ындыг сурагыг курорттарын санында далай денелдинде 1300 метр ажыг бедикте чаптылган Теберда болгаш Абастуман курорттар болгаш 2000 метр бедикте—Цей курорт кирип турар.

Климаттыг станцияларнын дыка хей язылыг болуп турарында аягыда бистин Төрзи чуртуус минералдыг хөлдөр-биле онза байлак. Ам бо үеде ССРЭ-де 3 муң ажыг минералдыг дөстөр болгаш 2 муң чыгам малгаштыг болгаш дустуг хөлдөр саяатын турар. Бойдустан ол байлактарын ажылдап турар курорттар элээн хей национал республикаларда болгаш областтарда бер болуп турар. Кара-Далай эртинде бароводородтук сурагыг курорт Сочи—Мапеста курорт, Дагестанда—Талги курорт, Грузияда—Мен-

жи курорт, Уралда—Ключи курорт туруп турар.

Улгектиг сулгарыг курорттардан ат-сураа улам-на үнүп турар черлер болза: Кисловодск, Дарсуун (Чита область), Арзан (Армения), Нинтиге бидингир апарган малгаштыг курорттар: Одесса болгаш Украинада Славянск, Крымда Евпатория болгаш Саки, Сибирде Карачи, Оожум океан эринде Саггород болгаш өске-даа.

Курорттарда хей-хей минералдыг сулгары ижин-шөйүндү аарыгларын эмнээринге ажылдап турар. Кавказтыг сурагыг ижер сулуг курорттары — Ессентуки болгаш Железноводск, Грузияда — Боржоми, Украинада — Моршин болгаш Трускавец, Литвада—Друскинкай, Азербайджанда—Исти-Су бар.

Бо кыска чижектер-биле Совет Эвилелинин язы-бүрү курорт байлактары бүрүн-биле көргүстүмөй турар. Бистин чуртуусту шушту эч-не язы-бүрү эмнелгеге ужурдугалыг болуп ылгалып турар 300 ажыг курорттар бар.

Октябрын социалисттиг Улуг революциянын соонда, кажан кадык камгалалынын бүгү херээн, оон иштинде санатор-курорт дузаламчынын ажылчы чонга бараан болурун тургусканды, ол байлактарын колдуг кезин совет эртемденер шиячилеп тыпкан.

Совет курорттары организастаарынын болгаш ажил-чорудулгазынын кол принциптерин дугайында декретке 1919 чылдын март 20-де, дыштанылга бажындарын организастаарынын дугайында декретке 1921 чылда В. И. Ленин ат салган: Бо төөгүдүг документтер-биле ажилчы чоннарын кадыкшылынын дугайында Совет чазактын улуг сагыш салдышынын тодаргайы-биле көзүлгөн.

Хамааты дайынны дооскаш, тайбын тургузушкунче шиячээнин соонда санаторийлерин болгаш дыштанылга бажындарын четкизи дүргени-биле өзүп калбарган. Санаторийлер стальной беш чылдарын үзүндө онза дүрген хөгжөжэ. 1939 чылда ССРЭ-де 225 муң оруннарлыг 1750 санаторийлер болгаш 184 муң оруннуг 1200 ажыг дыштанылга бажындары бар апарган.

Санатория курорт дузаламчызын калбарганын язы-бүрү херилерин аарыгларын эмнээринге ажыктыг тускай санаторийлерин организастаарынын эгези салган: ижин-шөйүндү кезектеринин, быжыг-лал-шимчедикчи аппаратынын, нерва системанын, чүрек-суудал системанын болгаш оон-даа өске.

Совет Эвилелинин курорт байлактарын бүгү тала-биле өөренеринче болгаш язы-бүрү аарыгларга оларын ажылаарына методтары ажылдап кылырына курорттук тускай эртем-шынчил институттарын тургускулаан. Чүс-чүс эртем-шынчил экспедициялары Крымда, Кавказтан, Памир болгаш Камчатка чедир чурттуң язы-бүрү районнарына чораяннар. Оон түнелдине чаа-чаа үнелиг курорттар тытып келген—Грузияда Цхалтубо, Арменияда Джермук, Азербайджанда Исти-Су, Нафталин болгаш өске-даа.

Язы-бүрү аарыгларын эмнээр минералдыг сулгарын, малгаштарын болгаш бойдустан өске-даа эмнелгеге херегелер чүүлдерин ажылаарына эргежок чугула методтарын эртем өзүзү-биле үндештиреринге институттарда лабораториялар болгаш эмнелге-диагност кабинеттерин тускай клиникаларын тургускан.

Курорттарга ажылдаар эмчилерин белектеринге болгаш билин бедилеринге хей ажылдар чорутунган.

Ол соруга-биле Москвада төп курортология институтунун, Кавказтын минералдыг сулгарына Бальнеологиктиг институтун болгаш Ялтада өлке аарыктыг климатотерапия институтунун баазылыг эмчилерин билин бедидил белекээр Төн институттун тускай кафедрасын организастаан.

Совет Эвилелинде санаторийлерин дыка хей кезин камагалалынын болгаш профессионал эвилелеринге эргезиле туруп турар. Оон аягыда элээн хей албан черлерин болгаш министрстволар, эч ылайык үлетпүрүнчү болгаш улус аялга-агынын кол-кол адырлары—хөмүр даш, нефть, химия, металлургия үлетпүрлери, демир орук транспорту болгаш оон-даа өске черлер хуу санаторийлеринг болуп турарлар.

Үлетпүр бүүдүрүлгелер чанында организастап турар хүндүсүк болгаш дүнеки профилактика деп адап турар онза шынарын санаториялары бисте база бар болуп турар. Эмчилерин тодаргайлаашы суугаар ол үлетпүр бүүдүрүлгелерин ажылынын элчег доозулган соонда хүнүн-не күрүнин социал-страхованиезинин херегилери-биле дыштанылганы, чеменилгени болгаш эргежок чугула эмнелгени ажылап турар профилактикаларже чорудуп турар.

Совет Эвилелинде дыштанылга бажыны колдуунда профиндидер организацияларынын эргелешинде туруп турар. Сөөлү чылдарын дургузунда тускай хевинин дыштанылга бажындарын тургускулаан. Ол дыштанылга бажындары болза саалтыг херэженгерге база ол ышкаш бичин урууларын илерге тургустунгулаан болуп турар.

Совет Эвилелинин ажылынын аягында болгаш албан-хаакчытарынга санатор-курорт эмнелгенин ажылаарына болдунар-ла калбак аргаларын берген. Профессионал эви-

лелдеринин кежигүшери санаторийлерге болгаш дыштанылга бажындарына путёвканын халас ап турар ийикпе азы путёвканын өртээни 30 хууун төлөп турар, арктаны күрүнин социал-страхованиезинин херегилеринден кирип турар.

Ажылчы чоннарга санатор-курорт дузаламчынын мындыг калбак бүгү тала-биле таарыштыр кыдыгыг эртемге үндештирерин организастаангына системазы делегейин чангыс-даа чуртуунда чок болуп турар. Балтий кыдынын, Украинага, Сонгу Кавказка болгаш Крымга немец-фашист эжелекчилерин түр эжелелинин үзүндө чурттуг курорт ажил-агылына улуг когарал таварыштырган. Хей сонныг санаторийлер бальнеологиктиг албан черлери, дузалаар ажил-агайлар, бажындар, туудаар уредген турган.

Совет Эвилелинде дайын сөөлүндеги чылдарда санатор ажил-агайларын катап тургузар талазы-биле улуг ажил чорутунган. Ам бо үеде санаторийлерин орун саннары чүглө катап тургустунган эвес, ханы дайын мурнуудагы денелди ырак ашкан. Кавказтын Минералдыг сулгарынын, Крымда, Грузияда, Одессанын, Рига взморьянын болгаш өске-даа черлерин курорттары улам-на чаагайжытылган. Совет Эвилелинде эч-не улуг Ялтада нити курорттун эмнелге чери катап чаазы-биле дервинген. Грузияда Цхалтубо деп курортта гандыг кайгамчыктыг бажы туттунган, ында чаа техника-биле туттунган ванналыг кабинеттерден аягыда ол ышкаш элээн хей күш-культура эмнелгези, механотерапия, гидропед-

байдалдарын хандырып турар. Дайын сөөлүнде санаторийлерин хей кезин медицинаныг чаа херекселдер-биле болгаш апаратуралары-биле хандырткан. Моон мурнууда бир эвес диагност херекселдер колдуунда рентген кабинеттери-биле болгаш клиника-диагност лабораториялар-биле кызыгаарлатып турган болза, ам санаторийлерин медицина херекселдеринин чарылбас кезээ функционалдыг диагностиктерин кабинеттерин болгаш биохимия лабораториялары бар апарган. Эмни үнүштерин ингалызын кабинеттерин калбак неперешкенин алган. Күш-культура эмнелгезин болгаш физиотерапевтиг килдистерин чаа апаратура-биле хандырылганы экижээ.

Санатор-курорт албан черлерин байлакшыл медицина хандырылганы, эмчилерин бедик бидингир тускай эртеми, диагностиканын болгаш эмнелгенин амгы үенин методтарын шингээтени—ол бүгү курорт эмнелгезинин түнелдине дыка экижиткен.

Миллион-миллион ажылчы чопшар чыл-бүрүде санаторийлерге болгаш дыштанылга бажындарына бодунун кадыкшылын быжыглап ап турар. Олар дыштанып алган эрес-омак чаа күш-биле күш-ажылчы амыдыралче эеп келип турарлар. Партия болгаш Совет чазак улуг кичээнгейн Совет Эвилелинин хамаатыларынын кадыкшылын камгалаарынын херезиче салып турар. Ол болза, бистин чуртуустун ажылчы чоннарына санатор-курорттук дузаламчыны болгаш организастыг дыштанылганы улам ынай хөгжүдеринге идегелди салдышынын болуп.

А. СЕРЕНКО.

ССРЭ-нин кадык камгала Министрствозун курорттар болгаш санаторийлеринин Кол эргелелин начальниги.

Областа сизген кезилдезинин болгаш силос салышкынынын чоруп турарынын медээзи

(Сентябрь 5-те, хуу-биле)

Районнар	Белеткээр сизген		Колхозтарын салган силосу
	Нити район	Оон иштинде колхозтар	
1. Тожу	128,1	106,4	200,0
2. Танды	91,9	76,4	71,3
3. Каа-Хем	90,9	94,1	113,0
4. Өвүр	86,5	96,8	232,5
5. Бин-Хем	84,7	84,5	156,2
6. Улуг-Хем	76,0	76,8	204,2
7. Чаа-Хөл	69,8	64,8	214,2
8. Чөөн-Хемчик	67,3	67,0	135,5
9. Кызыл	58,3	58,7	61,6
10. Барыын-Хемчик	52,6	52,0	108,6
11. Сүт-Хөл	52,4	60,7	159,0
12. Эрзин	47,9	35,3	111,3
13. Бай-Тайга	38,5	39,3	114,7
14. Тес-Хем	37,9	39,7	115,6
15. Тере-Хөл	37,3	28,9	—
16. Мөнгүн-Тайга	4,6	—	—

Мал чөмүнүн белеткели багай

Бай-Тайга районун «Дөн-Терек» колхозта мал чөмүнүн белеткелин чоруп турарынын дугайында колхоз даргазы эш Маадырның илеткелин ВКП(б) райкомунун бюросунга дыңнаан.

Колхоз сизген кезилдезинче эгелер кирерде 30 ажыг кижиле 23 кол каддырлары-биле киреш, 23 сараатты тургускан болза-даа сизген белеткелинин планын 20 хуу, силос салышынын планын 50 хуу күүсеткен.

Сөөлгү үеде сизгенге турган бүгү күштү дүжүт ажаап алышкыны-че киргеннен мал чөмү белеткээринде эвээш санныг кижиле ажилдап турар.

Мал чөмү белеткээр план күүсетинмен турарынын чылдагааны болза, колхозчуларын күжүн таарыштыр тургуспаанын болгаш белеткел чок киргеннен хамаарыштыр турар.

Сизген белеткелинде чөмөстөрнү кыска хуусаа иштинде узуткааш, мал чөмү белеткээринин планын сентябрь 20-де бүрүн доозарын райкомунун бюросундан колхоз даргазы эш Маадырга шынгыс дааскан.

М. МИЖИТ-ООЛ.

онун колхозтары бо чылдың баштайгы чартында төрөөн 175 бөлөрдөн 171 кулуннарны камгалап алган.

Бо талазы-биле «Торгалыг» колхозтун чылгычылары Түмүң-оол 55 бөвүн, Сундуй-оол 34 бөвүн кулуннарны бүрүн доруктуруп алган. Ол ышкаш инек кадарчызы Дадар-оол төрөөн 21 иненни бызааларын бүрүн, «Совет Тываның беш чылы» колхозта Ийма 165-тен 167 хураганнарны, «Коммунизмче орук» колхозта Шарапай 174-тен 211 хураганнарны чидирг чокка өстүрүп алганнар.

М. Чамбаа-оол.

Малчыннарның социалистиг чарыжы

Нитинин мал ажылын сайзырадыр, ылангыя күрүнениң мал өстүр планын күүседир дээш Өвүр районун колхозтары Тес-Хем районун колхозтары-биле социалистиг чарыш салганнар. Малдың кажаларын экижидер, шынарлыг чөмүн белеткээр, ол ажалга мергежилдик кадрларны быжылдаар талазы-биле Өвүр районун колхозтары биче эвес ажилдарны кылган.

Малдың өзери оон чаш төлүн менди доруктуруп алырында деп чүвени Өвүрнүн колхозчулары меделдиг билген. Социалистиг чарышта көрдүнгени-биле алдырға, төрүүр 100 бөлөрдөн 75-тен куду эвес кулуннарны доруктуруп алыр. Рай-

онун колхозтары бо чылдың баштайгы чартында төрөөн 175 бөлөрдөн 171 кулуннарны камгалап алган.

Бо талазы-биле «Торгалыг» колхозтун чылгычылары Түмүң-оол 55 бөвүн, Сундуй-оол 34 бөвүн кулуннарны бүрүн доруктуруп алган. Ол ышкаш инек кадарчызы Дадар-оол төрөөн 21 иненни бызааларын бүрүн, «Совет Тываның беш чылы» колхозта Ийма 165-тен 167 хураганнарны, «Коммунизмче орук» колхозта Шарапай 174-тен 211 хураганнарны чидирг чокка өстүрүп алганнар.

М. Чамбаа-оол.

Упшундурган почпа

Бай-Тайга районун улгагыр катыштырган Сталин аттыг колхоз район төвүндө ыдыг кончугурак эвес, чүгле 20 километр черде турар. Ындыг турбужа, колхозта солун, сеткүүлдүк болгаш чагаа харылзааның чедирлгези кончуг багай чоруп турар.

1951 чылдын декабрь 31-ден эгелеп почта чедиринге колхоз баштаар чер эш И. Очурну тургускан.

Сөөлгү үеде, июль 1-ден эгелеп колхоз баштаар чер почталыон Очурну хову бригадасынга үчтүктүктары-биле чоруткан ол хүндөн

эгелээш, бо сөөлгү хүннерге чедир колхозтун бүгү колхозчуларынын чыгыдып алган солун, сеткүүлдери болгаш амы-хуунун чагаа харылзаалары база албаннн бижиктери харылзаа конторазында кандыг-даа шимчээшкн чок чыдып турар.

Чонун чыгыдып алган солун, сеткүүлүн оларга өй-шаанда дажык чедиринге-биле, ам тускай почталыонну тургузар ийикке, азы эш Очурну каттап тургузар дугайында колхоз баштаар чери дарый хемчег элза чогуур.

М. МИЖИТ-ООЛ.

Бүгү күштерин мал чөмүнүн белеткээрин доозарынче

Бүгү партия, совет болгаш көдээ ажил-агыи органнырның кичээни-гейин партия болгаш чазак нийти-лештирер мал ажылынга чөмөр белеткээринин планын чедиринин күүседирин организастаарынче угландырып турар.

Малдын кыштаглаашкынын чедиринин эрттерери болгаш оон продуктулуун улгагыр болза, кышкы үеде малды эки чөмү чүгүлдө хандырып болур болгаш ол байдал чокта колхозтарнын мал ажылынга когарал таваржыр база мал эң эвээш продуктуну бээр билдингир.

Ынчалза-даа районнарнын болгаш колхозтарнын удурткучуларын чамдызы мал чөмүнн чогуур өйүндө белеткээринин чугулазын херекке албай турарындан бо хүннерде хөй-хөй районнар болгаш колхозтар мал чөмүнн белеткээринин планарын ам-даа ыракт күүсетпейн турар. Бай-Тайга районун колхозтарында мал чөмүнн белеткээринин талазы-биле ажалдык багай чоруп турар. Ол район сизген белеткелинин планын август 31-ге чедир чүгле 38,5 хуу күүсеткен. Эрзин району 47,6 хуу, Тес-Хем 37,9 хуу, а Тере-Хөл районун «Большевик» колхозу чүгле 22,2 хуу күүсеткен.

Танды районунда силос салышкынынын планын канчаар-даа аажок багай күүседип турар. Областын колхозтары нитизи-биле силос салышкынын 120,1 хуу күүседипкен турунда ол район силос салышынын планын 66,4 хуу күүсеткен.

Танды районун Темир-оол дарга-

лаан «Тинелде» колхоз силосаашкынын планын 13,5 хуу күүседип, ол талазынче кичээнге салбайн турар. Карасев даргалаан «Кызыл партизан» колхоз силосаашкынын планын 14 хуу күүсеткен. Ол колхозта ам херек кырында 700 ажыг баш мыйыстыг бода мал болгаш өске-даа чүзүн малдар хөй болуп турар.

Нитинин малын чөм чүгүлдө хандырбас чорук болгаш чөм чедир-пес чорук малды өлүр чорукка таварыштыр болгай. Чижээ, Танды районун Буденный аттыг, Калинин аттыг, «Сталиниче орук» колхозтарында малга чөм белеткели шуут соксаан туруп турар, ол ышкаш чорук өске-даа районнарда бар.

Ындыг байдал малга кышкы үеде четчир санныг чөм чүгүлдө белеткээринин херээнге дыка хоралыг болгаш кышкы үеде дүвүрээзинин чорукту болдурурынга чедирип турар. Ам бо хүннерде областың бүгү районнарында бедик дүжүт ажаап алышкыны чоруп турар. Ынчангаш малга кышкы чөм чүгүлдө белеткээр чугула. Саваң болгаш мякина ажаап алышкыны болза, ол черинд бир гектарындан чеже центнер тараа ажаап алдынган болдур оон ол хире саваң болгаш мякинын ажаап алыр жүжүрдүг. Ынчангаш малга хөй санныг кыдыг чөмүнн белеткел ап болдур арга ам районнарда бар. Мал чөмүнн белеткелинин 30 хуузуң кыдыг чөмүрдөн белеткээр дугайында план колхозтарда бар. Ынчангаш бүгү саваннарны чыып, ону сарааттарынын чугулазы ол.

Ынчалза-даа бо чылдың август 25-ке чедир областың чыгыс-даа

Эки ажылдыг кызыл өг

Улуг-Хем районда Сталин аттыг көдээ ажил-агыи артелине кызыл өг тургустунганындан бээр ам үш чыл ажып турар. Организастатынган үезинден бээр-ле оон эргелекчизинге эш Урангай ажилдап келген. Кызыл өг бодунун сорулгазын чедип ап, көдээ колхозчу чонун ортузунга үргүлчүлүк массалыг ажылын чылчылда калбаа-биле непередип келген.

Кызыл өгнүң ишти шимелдеди, каас. Аңаа делегей байдалынын, коммунизмнин улуг тудугларынын дугайында болгаш өске-даа янзы-бүрү темаларга хамаарышкан кончуг солун лекциялар чедиптири-биле номчутунуп турар.

Сизген, тараа ажаап алышкынынын үезинде колхозчуларын хову турлагларынче каш удаа үнүп, ында ажилдап турарларга солун номчулгалзын, оон концерттерин көргүзүүнү кызыл өг багай эвес организастап келген болгаш ам-даа үргүлчүлөп турар. Ажыл шагын сөөлүндө, кежээ аныктар кызыл өггө чыгып келгеш, хөглүг болгаш массалыг оюннарны үргүлчү кылып турарлар.

Оон аңгыда кызыл өггө элээн эки деритинген библиотекажыгаш база бар. Номга ынакшыдыг аныктар чүгле август айда бөвүн дыка хөй иомнарны ап номчааныр. Ылангыя Сат, Өшкү-Саар, Т. Эник, К. Анай-кыс дээр ышкаш колхозчу аныктар ол библиотекажыгаштын доктаамал номчукчуларынга саналып турар.

Кызыл өгнүң эргелекчизин эш Урангайга колхозчулар болгаш аныктар кончуг ылак. Ол бодунун кызымак ажылы, массалыг байдалы-биле колхозчуларын хүндүктелти чаалап ап шыдаан. Кызыл өг ажылы-нче колхозта партия, комсомол эге организасталары (секретарлары эштер Чадамба, Өшкү-Саар) олар доктаамал сагыш салып, оон ажал-чорудулгалзын эки башкарып турар.

К. КАРА-ООЛ, Х. АЛЕКСАНД.

Танды районун Сталин аттыг колхозунун дуржулгалыг инекчилери Хиндией, Санчат, Хиикпен олар бо чылын инек малдын чаш төлүн менди доруктуруп алыр талазы-биле улуг чедиринин болуп турар.

Эш Хиндией 50 инектен 50 бызааны менди өстүрүп турар. Бодунун хайгааралында турар инектерин эки семиртир дээр бо чайын үш каттап олар солуп көшкен. Колхозтун 51 бызаалыг инектерин кадарып турар эш Санчат эки өбтүг, суглуг черлерге бага үш чедир көжүп одалары тургаш, инектерин күш-дегенлин бедидип турар. Ол ышкаш колхозтун 63 бызаалыг инектерин ажаап кадарып турар эш Хиикпен бо чайын инектерин каш черге одалдып, оларны семис күштүг кылдыр кадарып турар.

О. ОПЕЕН.

Танды районун Сталин аттыг колхозунун дуржулгалыг инекчилери Хиндией, Санчат, Хиикпен олар бо чылын инек малдын чаш төлүн менди доруктуруп алыр талазы-биле улуг чедиринин болуп турар.

Эш Хиндией 50 инектен 50 бызааны менди өстүрүп турар. Бодунун хайгааралында турар инектерин эки семиртир дээр бо чайын үш каттап олар солуп көшкен. Колхозтун 51 бызаалыг инектерин кадарып турар эш Санчат эки өбтүг, суглуг черлерге бага үш чедир көжүп одалары тургаш, инектерин күш-дегенлин бедидип турар. Ол ышкаш колхозтун 63 бызаалыг инектерин ажаап кадарып турар эш Хиикпен бо чайын инектерин каш черге одалдып, оларны семис күштүг кылдыр кадарып турар.

Танды районун Сталин аттыг колхозунун дуржулгалыг инекчилери Хиндией, Санчат, Хиикпен олар бо чылын инек малдын чаш төлүн менди доруктуруп алыр талазы-биле улуг чедиринин болуп турар.

Эш Хиндией 50 инектен 50 бызааны менди өстүрүп турар. Бодунун хайгааралында турар инектерин эки семиртир дээр бо чайын үш каттап олар солуп көшкен. Колхозтун 51 бызаалыг инектерин кадарып турар эш Санчат эки өбтүг, суглуг черлерге бага үш чедир көжүп одалары тургаш, инектерин күш-дегенлин бедидип турар. Ол ышкаш колхозтун 63 бызаалыг инектерин ажаап кадарып турар эш Хиикпен бо чайын инектерин каш черге одалдып, оларны семис күштүг кылдыр кадарып турар.

Танды районун Сталин аттыг колхозунун дуржулгалыг инекчилери Хиндией, Санчат, Хиикпен олар бо чылын инек малдын чаш төлүн менди доруктуруп алыр талазы-биле улуг чедиринин болуп турар.

Эш Хиндией 50 инектен 50 бызааны менди өстүрүп турар. Бодунун хайгааралында турар инектерин эки семиртир дээр бо чайын үш каттап олар солуп көшкен. Колхозтун 51 бызаалыг инектерин кадарып турар эш Санчат эки өбтүг, суглуг черлерге бага үш чедир көжүп одалары тургаш, инектерин күш-дегенлин бедидип турар. Ол ышкаш колхозтун 63 бызаалыг инектерин ажаап кадарып турар эш Хиикпен бо чайын инектерин каш черге одалдып, оларны семис күштүг кылдыр кадарып турар.

Танды районун Сталин аттыг колхозунун дуржулгалыг инекчилери Хиндией, Санчат, Хиикпен олар бо чылын инек малдын чаш төлүн менди доруктуруп алыр талазы-биле улуг чедиринин болуп турар.

Эш Хиндией 50 инектен 50 бызааны менди өстүрүп турар. Бодунун хайгааралында турар инектерин эки семиртир дээр бо чайын үш каттап олар солуп көшкен. Колхозтун 51 бызаалыг инектерин кадарып турар эш Санчат эки өбтүг, суглуг черлерге бага үш чедир көжүп одалары тургаш, инектерин күш-дегенлин бедидип турар. Ол ышкаш колхозтун 63 бызаалыг инектерин ажаап кадарып турар эш Хиикпен бо чайын инектерин каш черге одалдып, оларны семис күштүг кылдыр кадарып турар.

Танды районун Сталин аттыг колхозунун дуржулгалыг инекчилери Хиндией, Санчат, Хиикпен олар бо чылын инек малдын чаш төлүн менди доруктуруп алыр талазы-биле улуг чедиринин болуп турар.

Эш Хиндией 50 инектен 50 бызааны менди өстүрүп турар. Бодунун хайгааралында турар инектерин эки семиртир дээр бо чайын үш каттап олар солуп көшкен. Колхозтун 51 бызаалыг инектерин кадарып турар эш Санчат эки өбтүг, суглуг черлерге бага үш чедир көжүп одалары тургаш, инектерин күш-дегенлин бедидип турар. Ол ышкаш колхозтун 63 бызаалыг инектерин ажаап кадарып турар эш Хиикпен бо чайын инектерин каш черге одалдып, оларны семис күштүг кылдыр кадарып турар.

Танды районун Сталин аттыг колхозунун дуржулгалыг инекчилери Хиндией, Санчат, Хиикпен олар бо чылын инек малдын чаш төлүн менди доруктуруп алыр талазы-биле улуг чедиринин болуп турар.

Эш Хиндией 50 инектен 50 бызааны менди өстүрүп турар. Бодунун хайгааралында турар инектерин эки семиртир дээр бо чайын үш каттап олар солуп көшкен. Колхозтун 51 бызаалыг инектерин кадарып турар эш Санчат эки өбтүг, суглуг черлерге бага үш чедир көжүп одалары тургаш, инектерин күш-дегенлин бедидип турар. Ол ышкаш колхозтун 63 бызаалыг инектерин ажаап кадарып турар эш Хиикпен бо чайын инектерин каш черге одалдып, оларны семис күштүг кылдыр кадарып турар.

Танды районун Сталин аттыг колхозунун дуржулгалыг инекчилери Хиндией, Санчат, Хиикпен олар бо чылын инек малдын чаш төлүн менди доруктуруп алыр талазы-биле улуг чедиринин болуп турар.

Эш Хиндией 50 инектен 50 бызааны менди өстүрүп турар. Бодунун хайгааралында турар инектерин эки семиртир дээр бо чайын үш каттап олар солуп көшкен. Колхозтун 51 бызаалыг инектерин кадарып турар эш Санчат эки өбтүг, суглуг черлерге бага үш чедир көжүп одалары тургаш, инектерин күш-дегенлин бедидип турар. Ол ышкаш колхозтун 63 бызаалыг инектерин ажаап кадарып турар эш Хиикпен бо чайын инектерин каш черге одалдып, оларны семис күштүг кылдыр кадарып турар.

Танды районун Сталин аттыг колхозунун дуржулгалыг инекчилери Хиндией, Санчат, Хиикпен олар бо чылын инек малдын чаш төлүн менди доруктуруп алыр талазы-биле улуг чедиринин болуп турар.

Эш Хиндией 50 инектен 50 бызааны менди өстүрүп турар. Бодунун хайгааралында турар инектерин эки семиртир дээр бо чайын үш каттап олар солуп көшкен. Колхозтун 51 бызаалыг инектерин кадарып турар эш Санчат эки өбтүг, суглуг черлерге бага үш чедир көжүп одалары тургаш, инектерин күш-дегенлин бедидип турар. Ол ышкаш колхозтун 63 бызаалыг инектерин ажаап кадарып турар эш Хиикпен бо чайын инектерин каш черге одалдып, оларны семис күштүг кылдыр кадарып турар.

Танды районун Сталин аттыг колхозунун дуржулгалыг инекчилери Хиндией, Санчат, Хиикпен олар бо чылын инек малдын чаш төлүн менди доруктуруп алыр талазы-биле улуг чедиринин болуп турар.

Эш Хиндией 50 инектен 50 бызааны менди өстүрүп турар. Бодунун хайгааралында турар инектерин эки семиртир дээр бо чайын үш каттап олар солуп көшкен. Колхозтун 51 бызаалыг инектерин кадарып турар эш Санчат эки өбтүг, суглуг черлерге бага үш чедир көжүп одалары тургаш, инектерин күш-дегенлин бедидип турар. Ол ышкаш колхозтун 63 бызаалыг инектерин ажаап кадарып турар эш Хиикпен бо чайын инектерин каш черге одалдып, оларны семис күштүг кылдыр кадарып турар.

Колхозчу тудучунда

Оон амыдыралы тудуг-биле холбашкан

Бай-Тайга районун «Тээли» көдээ ажил-агыи артелине кижигүнү коммунист эш Салчак Саңчай болза, бодунун бүгү амыдыралын тудуг ажылынга эрттирген, ол ажалга мергежээр болгаш сеткил-сагыжын салган дуржулгалыг бызаачы.

Оон бызаанп эгелээр чылы 1929 чыл болур. Ынчан Көп-Сөөк сумунун төвүнге эң баштай кызыл бодун тудуп эгелээр. Ам үеде ол черде «Победа» колхозтун сууру тургустуна берген. Оон соонда Барыын-Хемчик районун төвү — Кызыл-Мажалыкка келгеш, эш С. Саңчай 7 чыл школазынын, кижиле эмелгезинин болгаш өске-даа бажынарнын тудуглары кылырынга кирип, дуржулгалыг бызаачы болуп мергежээр.

Оон соонда кажан Бай-Тайга район тускай тургустуна бээр, эш Саңчай чаа районун төвү — Тээли суурну тудуп тургустуна бир-ле дугаарында киришкен. Аңаа районун кол тудуглары школаны, кижиле эмелгезинин, магазинни болгаш албан черлеринин өске-даа тудугларын кылырынга ол колдап киришкен.

Ала-чурттуң улуг дайынын үе-

аннде Кызылдың ыяш заводунга кончуг шалыгы ажилдаанынын түннелинде «1941—1945 чылдарда Ада-чурттуң Улуг дайынынгы шылагарангай күш-ажылы дээр» деп медаль-биле шаннаткан. Сөөлгү чылдарда эш Саңчай Бай-Тайга районда чаа тургустунган МТС-тин тудугларынга колдап киришкен.

Оон соонда оон төрөөн черинге «Тээли» көдээ ажил-агыи артели организастатана бээр, эш Саңчай артелине кижигүнүгө кирип, колхозчу суурну тудуп тургустуна мотаж-шылаг чок ажилдап эгелээр. Колхозта чуртталга бажынарнын, бодурууге тудугларынын сонга, хаалга дээр чижектиг чарын чүгүлдериң чазап турар. Эш Сталинге чоруткан чагаанда алган хүлээлгезин алдарлыгы-биле күүседир дээр күженишкениң ажилдап, ажал нормазын 175—200 хуу чедир күүседип турар. Ол 1952 чылдың бирги чартында 219 трудодөвүн ажилдап алган.

Колхозтун анык бызаачылары эш Саңчайнын айтышкыны сүмези-биле ажилдап, тудуг ажилынга мергежилни хүн-бүрү бедидип турар.

С. АЛЕЕТ.

Колхозчу тудугга херэеженнерин киржилгези

Тере-Хөл районун «Большевик» колхозта тудуг бригадасында 15 херэежен колхозчулар ажилдап турар. Оларнын иштинден 5 кижиле бажың тудуунун чазанылга ажылында парын ажилды күүседип турар. Чижээ, комсомолчу кыстар Янчин, Севээр бодунун ажилында онза мергежилдик апарган. Олар нормазын ажыр күүседип турар.

Херэеженер Долума, Седип бажың тудуунун чугула кезээ комсомолчаны кылырын шимгээдиң ап, нормазын күүседир-биле чергелештир эки шынарнын продукциязын тудугга берип турар.

В. ЧУЧУН.

Тудугга хереглээр ыяш материалын тудугнуң төвүнче сөөртүр хүлээлгеде ажилдап турар комсомолчулар Чап, С. Долума хүнде нормазын 150—200 хуу күүседип, ажалга шудургу кызымаккай чоруун көргүзүп турар. Ол ышкаш көдээ ажил-агыи артелине өске-даа адырларда муракчы херэеженнерин хүрээлени хүн бүрү өзүп турар. Колхозчу херэеженер бүрүзү-ле партиянын ам болур деп турар XIX съездинге ажил-агыи талазы-биле улуг чедиринин ужуражыр дээр соруң кирген ажилдап турар.

В. ЧУЧУН.

Тудуг ажылы багай

Областың колхозчу чонун суур-жуң чуртталгаже киирер дээр партия болгаш чазак улуг хемчеглерин ап, материалдыг дузаламчыларын көргүзүп турар. Ындыг турбужа-ле Сүт-Хөл районда Жданов аттыг көдээ ажил-агыи артелине тудуг сууру сайзыравайн турар.

Колхозчу өрөгелеринин 70 хире хуу ам-даа ыштыг өглеринде чуртта-вышаан, 1952 чылдың тудуг планын күүседирден туржук, ам чүгле кара-чыгс бир болгаш бажың тудуп алган. Ийи ыяш болгаш ийи балгаң бажынар шала туттунган.

Колхоз даргазы эш Анай-оол колхозтун тудуг бригадасын боттук удуртпайн турар. Тудуг ажилында колхозчуларны быжылдап тургуспа-нындан, ында ажилдап турар кол-

хозчулар күш-ажылың сагылга-чур-румун барымдалавайн турар. Кыянын ажилдаар туразы кел-дир ы-чаарда ажилдаар, кажан тура кел-бээде ажилдабас чоруктар бар.

Колхоз бо чылын чайны өттүр школазын крышалап чадап каан. Тудуг материалдарын баш бурун-гаар белеткеп албаны-биле ол шко-ланың кыры крышалатынмааны ол.

Тудуг бригадасынын бригадир Соппа бодунун хүлээлгелиң ажалы-ак-сеткилди кылбайн турар болгаш бригаданың ажилын экижидип шы-давайн турар.

Колхозчу тудуг шак мындыг куду деннеге чоруп турда, районун удурттур черлери кандыг-даа хемчег албайн турар.

О. АЛЕКСАНДР.

Областың колхозчу чонун суур-жуң чуртталгаже киирер дээр партия болгаш чазак улуг хемчеглерин ап, материалдыг дузаламчыларын көргүзүп турар. Ындыг турбужа-ле Сүт-Хөл районда Жданов аттыг көдээ ажил-агыи артелине тудуг сууру сайзыравайн турар.

Колхозчу өрөгелеринин 70 хире хуу ам-даа ыштыг өглеринде чуртта-вышаан, 1952 чылдың тудуг планын күүседирден туржук, ам чүгле кара-чыгс бир болгаш бажың тудуп алган. Ийи ыяш болгаш ийи балгаң бажынар шала туттунган.

Колхоз даргазы эш Анай-оол колхозтун тудуг бригадасын боттук удуртпайн турар. Тудуг ажилында колхозчуларны быжылдап тургуспа-нындан, ында ажилдап турар кол-

хозчулар күш-ажылың сагылга-чур-румун барымдалавайн турар. Кыянын ажилдаар туразы кел-дир ы-чаарда ажилдаар, кажан тура кел-бээде ажилдабас чоруктар бар.

Колхоз бо чылын чайны өттүр школазын крышалап чадап каан. Тудуг материалдарын баш бурун-гаар белеткеп албаны-биле ол шко-ланың кыры крышалатынмааны ол.

Тудуг бригадасынын бригадир Соппа бодунун хүлээлгелиң ажалы-ак-сеткилди кылбайн турар

Болгар Улус Республикада

Чаа Болгариянын херэеженнери

СОФИЯ. Монархо-фашист эрге-чагырганы дүжүргөнүнүн түнөйлөндө, 1944 чылдын сентябрь 9-тун соонда политиктиг болгай экономик эргеге оол улус-биле дең эргени алган болгар херэеженнер бодунун чуртунун амьдыралына улам-на мурнакчы кырып турар.

Чоокта чаа караңгы болгаш бүдүлүк чоран он-он муң херэеженнер кыска хуусада нарын тускай эртемнери чедип ап, күш-ажылдын бедик бүдүрүкчүлүгүнүн мастерлери болу бергенер. Ажылга шылтангангай чедикшир дээш 69 херэеженнерге Димитровчу шаңналдык лауреады атты, 14 кижиге Социалист Күш-ажылдын Маадыры атты тывыскан. Пес-таавы, тапка болгаш үлөтүрүнү өске-даа адырларын муң-муң херэежен ажилчынары амгы үеде күш-ажылга социалист хамарылганын үлөгер-чижектерин көргүзүп турарлар. Хей станоктарда ажилдап турар Лилиана Димитрова, Сава Михайлова, Атанаска Димитрова болгаш өске-даа дыка хей кижилерин аттары чүгө Болгарияда эвес, харын даштыкыда калбаа-биле билдингир. Олар бир дугаар Димитровчу беш чыл планын шагдала күөстөкөнөр.

Социалист тургузушкунга тараачын - херэеженнер идеялык киржип турар. Оларнын чүс-чүс муңу күш-ажылчы кооператив чеге ажил-агыйнын кежигүннери болуп, бедик дүжүт болгаш малдын продуктуду чоруун улгатырары дээш күженишкенин демисежип турарлар. Көдээ ажил-агыйнын эң эки мурнакчылары Донка Панаева, Цонка Акмаджиева болгаш өскелерда Социалист Күш-ажылдын Маадыры болгаш Димитровчу шаңналдык лауреады болганар. Чүс-чүс анык тараачын уруглар комбайнерлар, трактористер, агрономнар болу бергенер.

Болгар херэеженнер улусчу күрүнени эргелелинде улам-на хөйү-биле киржип турар. Амгы үеде 25 муң ажыг херэеженнер ажил-агыйнын, хөй-ниитинин политиктиг ажилдарында болгаш профэвилел ажилында киржип турарлар. 40 хей херэеженнер улусчу хуралдын депутаттары болуп, күрүнө ажилында дорт киржип турарлар.

(СЭТА).

Ажылчы чоннарнын чаагай чоруунун өзүлдөзи

СОФИЯ. Болгар ажылчы чоннарнын чаагай чоруу үзүк чокаа өзүп турар.

1952 чылда социал-культура хергелелине күрүнө бюджетинин талазы-биле ахшаландырышкын эрткен чылдын денелинде 657000000 лев улгаткан. Улус эрге-чагыргазы бо чылын ажылчы чоннун кадык камгаладынга болгаш социал хандырылгазына 1608000000 левти чарыгдап турар. Ол болза, дайыч мурпунда чарыгдап турганындан он каттап хөй болуп турар.

1951 чылда Болгарияга медициналык халас дуулаамчызы чорутуунан болгаш эм өртээ дыка чингези. Чүгө чейге муон болгар ажылчы чоннар чыл бүрүде 2,5 миллиард левти камнап ап турар.

Чуртта чуртталга тудушкучу улуг хемчээл-биле чоруп турар. Чаа-чаа чуртталга кварталдары Софияда, Димитровградта, Пловдивте, Димитровда, Габровода болгаш үлөтүрүнү өске-даа төптөринде калбарып турар. Эрткен чылын чүгө хоорайларнын улус Советтери 150 муң дөрбөлчүн метр ажыг чуртталга шөлүн ажылгалга кирген.

Болгар ажылчы чоннарнын материалдыг болгаш чаагай чоруун улазын экижидеринин херээнге партиянын болгаш чазактын чорудуп турары аш-чөм болгаш үлөтүр бараанарына күрүненин үрметкеп садар өртктеринин чингелдиз улуг рольду ойнап турар.

(СЭТА).

Стахановчу шимчээшкенин 17 чыл болганыга алдар болдурган Будапештиде делгелге

БУДАПЕШТ. Сентябрь 2-де Будапештин күрүненин техниктиг библиотекасына стахановчу шимчээшкенин 17 чыл болганыга алдар болдурган делгелге ажытыган.

Ол делгелге чүс-чүс номнарнын, брошюраларнын, сеткүүлдерин болгаш фото-чуруктарын дуулаамчызы-биле стахановчу шимчээшкенин төрүтүнгенин болгаш оң Совет Эвилелинге хөгжүдөзүн, а ол ынкаш сөөлү каш чылдарнын

дүжүзүндө Венгрияга стахановчу шимчээшкенин неперээнин көргүзүп турар.

Алдарлыг совет стахановчуларын ажилдап турарын жүрүскен тускай микрофильмнери делгелде үндүрүп турар. Ажылдын стахановчу методтары-биле көрүкчүлери таныштырып, тайылбырлап берип турар тускай эртемнигер база бар.

(СЭТА).

Албанияда хөвөң чыылдазы

ТИРАНА. Чаа дүжүтүүн хөвөнни ажаап алышкыны Албанияда эгелээ. Бо чылын хөвөң шөлү эрткен чылдазында 15 хуу өскөн болгаш чуртуну бүгү тарылга шөлүнү ам 12 хуузу эжелеп турар.

Пекин-Кавай каналдын суу-биле баштайгы сугтаргынан Каваний болгаш Рогожинанын шөлдеринден хөвөнни эки дүжүдүн тараачыннар

ажаап ап турар. Ворозени, Луз, Горе болгаш өске-даа дыка хөй суурларны тараачыннары бир дюном (дюном 1,9 га-биле деннежер. Ред.) черден 130—140 килограмм хөвөнни ап турар. Эрткен чылдын денелинде 60—70 хөй килограмм хөвөнни ажаап ап турар.

(СЭТА).

Германияны каттап чөлсөглээринге удур ажылчынарнын немец комитетинин Барыын Германиянын ажылчын аңгызынга кыйгыры

БЕРЛИН. Дюссельдорфтан АДН агентилелинин дынадып турары болза:

Германияны каттап чөлсөглээринге удур ажылчынарнын немец комитети Барыын Германиянын бүгү ажылчын аңгызынга кыйгырып үндүргөн.

1952 чылдын август 23-теги нотазынга ССРЭ-нин чазаа болза, Германия Демократтыг Республиканын болгаш Герман федералдыг республиканын төлээлекчилеринин киржилгези-биле дөрт күрүнелерин чөвүлөт хуралын бо чылдын октябрыдан сонгаарлатпайн чыылдарын АКШ-тын, Франциянын болгаш Англиянын чазактарына саналдаан болгаш чөвүлөт хуралдын хүн айтырынын база кирген деп кыйгырылган чугаалап турар. Ол санал болгаш хүн айтыры немец улустун эрге-ажыктарына долузу-биле тааржып турар. Ол саналды боттандыра бистин ада-чуртувустун башкаландык турар хоралыг чоруун ууткап, чаа дайыннын мурнунга коргушкундан немец улусту болгаш бүгү делегейин улустарын хостаар ийик.

Дайын белектеринин политиканын уржуу болур өртөк артаашкынын ол саналды боттандырап чорук соксадыр ийик.

Эжелеп чагырарынын шериглерин чурттан үндүр болза, эжелеп

чагырылганын талазы-биле үнүп турар хөй чарыгдалдардан немец улус хосталыр ийик. Даштыкы эжелде шериглеринге херек аэродромнар болгаш казармалар тудушкуну соксаан турар ийик. Оон түнелинде хосталыр үжөн миллиард хире марканы (акшаны) чыл-бүрүде чуртталга черлери, школалар, эмнегелер тударына, база хамыктын мурнууда шыдажыр аргакоч аар үндүрүлгенин чингелдеринге ажылгалтын ийик. Ынчалза-даа барыын талакы күрүнелер Аденауэр-биле кады ол тодаргай саналдан ойталап турарлар. Боннун чангыс талакы «дугуржулгазынга» удур катышкан хөдөлүшкенин чорудары-биле бүдүрүлгелерге болгаш профэвилелдеринге оларнын кандыг-кандыг партияларда кирип турары болгаш үзел бодалдары хамаан чокаа катыжарыне бүгү-ажылчынарны Германияны каттап чөлсөглээринге удур ажылчынарнын немец комитети кыйгырып тур. Тайбынны камгалаар сорулталык Германияны тайбыч арга-биле катыштырарына болгаш тайбыч керээзин чарарына дуулаарыне, база улустун негелделеринге идеялык киржирине бүгү немец улусту комитет кыйгырып тур.

(СЭТА).

КНО-нун Айыыл чок чоруктун Чөвүлелинде

Сентябрь 2-де болган хурал

НЬЮ-ЙОРК. Айыыл чок чоруктун Чөвүлелинин сентябрь 2-де эртенги хуралына КНО-га чаа кежигүннөрүлүзү алырнын дугайында айтырыгы чугаалажып көөрү база каттап эгелээ, ол айтырыгы Совет Эвилелинин инициативазы биле июньда-ла чугаалажып эгелээ. Бразилиянын төлээлекчизи сентябрь 2-деги хуралды даргалап турган, хүн айтырыгынын төлөвилелине моон адаанда үш айтырыгын кирген:

Бир дугаар айтырыг болза, КНО-нун кежигүнгө хүлээп алыр дугайында билдиришкени кирген 14 күрүнелерин, чүд дизе, Албанияны, Моол Арат Республиканы, Болгарияны, Венгрияны, Румынияны, Австрияны, Цейлонну, Трансильванияны, Ливияны, Непалды, Италияны, Францияны, Португалияны болгаш Ирландияны КНО-нун кежигүнгө харугда хүлээп алыр дугайында Кол Ассамблеянын Алдыгы сессиязынын сүмезин Чөвүлелдин хүлээп алырнын дугайында Совет Эвилелинин төлээлеринин июньда-ла саналдаан айтырыгы болуп.

Ийи дугаар айтырыг — КНО-га чаа кежигүннөрүлүзү алыр дугайында Кол Ассамблеянын Алдыгы сессиязынын чугаалажып көөрү Совет Эвилелинин төлээлери үстүндө айтыкан бир дугаар айтырыгын, 14 күрүнелерин харугда хүлээп алыр дугайында бодунун саяалык хүн айтырыгыне кирип кээрге, бо айтырыгын (ийи дугаар айтырыгын) Катышкан Штаттарнын болгаш Англиянын төлээлеринин негелдиз-биле кирген. Бо ийи айтырыгларын Айыыл чок чоруктун Чөвүлелинин мурнундагы хуралынн хүн айтырыгыне кирген.

Ынчалза-даа, сентябрьнын 2-де хүн айтырыгына база бир чаа пункт немешкен, ол пунктуу хурал даргазы болза, Катышкан Штаттарнын төлээлеринин бүдүү кылган албадалынын түнөйлөндө кирген. Японияны, Лаосту, Камбоджини, Багдайжы Вьетнамын болгаш Ливияны КНО-нун кежигүнгө хүлээп алырнын дугайында билдиришкенин чугаалажыры ол пунктуда көрүп турар. Вьетнамын Демократтыг Республиказын КНО-га хүлээп алыр дугайында билдиришкенин база ол билдиришкенин иштинде карап ажытаргы-биле кирген. Парлаалга бөлүктөринде ажык-биле чугаалажып турарын эсугаар алырга, ол билдиришкенин чүге киргенди дээрге, Вьетнамын Демократтыг Республиказын КНО-нун кежигүнгө хүлээп алырнын болдурбас болгаш францы-америк чалдаачылар—багдайжы Вьетнамын, Лаосту болгаш Камбоджини хүлээп алырын чедип алыр деп Катышкан Штаттарнын, Англиянын болгаш Франциянын төлээлери боттарынын аразында сүмележип дугуржуп алганар.

Америк эжелелдин алаанда турар Японияны КНО-нун кежигүнгө хүлээп алырын саналдап турар бо-

дунун резолюциязынын төлөвилелин Катышкан Штаттарнын төлээлери Айыыл чок чоруктун Чөвүлелинде сентябрь 2-деги хуралынн мурнунда-ла Чөвүлелдин кежигүнгө аразына таратканы билдире берген.

Совет Эвилелинин төлээлекчизи Я. А. Малик болза, баштайгы ийи пункттарын Чөвүлелдин хүн айтырыгына кирерин деткээ болган үш дугаар пунктуну чугаалажып көөр дугайында айтырыгын хүн айтырыгына киреринин өйү эрткенни демдеглээ.

Баштайгы ийи пункттарын мурнунда-ла кирип каан турган, база оларны Чөвүлелдин чугаалажып көөрү эгелээ, ынчарга, үш дугаар пункт болза, хүн айтырыгынын төлөвилелине чүгө дүүн чаа немешип кирген деп Малик айткан. Бо айтырыгы болган алды билдиришкенин, ылангы Японияны, Лаостун, Камбоджини болгаш Багдайжы Вьетнамын билдиришкенин чугаалажып көөрүнүн өйү эрткен деп Малик айткан. Моон чылдаганын кымга-даа билдингир. КНО-га чаа кежигүннөрүлүзү алыр дугайында айтырыгын 1952 чылдын июньда Айыыл чок чоруктун Чөвүлелинге чугаалажып көөрүп турар үеде ол айтырыгларын Совет Эвилелинин төлээлери тайылбырлаан болгаш ам, хүн айтырыгынын дугайында ээлчегил айтырыгын чугаалажып турар үеде оларны база каттап чугаалажырынын херээ чок тур. Ливиянын дугайында билдиришкени талазы-биле чүд дээрге, ол билдиришкенин үш дугаар пунктта кирген херээ черле чок, чүгө дээрге, ону Айыыл чок чоруктун Чөвүлели болгаш Кол Ассамблея мурнунда-ла чугаалажып көөрүп турган болгай. Оон аңгыда, Ливиянын билдиришкени болгаш Ливияны КНО-нун кежигүнгө хүлээп алыр дугайында санал болза, совет төлээлерин киргени бир дугаар айтырыгга — 14 күрүнелерин, оон иштинде Ливияны КНО-га хүлээп алырнын дугайында резолюциянын төлөвилелинде кирген болгай деп Малик демдеглээ.

Үстүндө айткан баштайгы ийи пункттарын хүн айтырыгына кирер деп Айыыл чок чоруктун Чөвүлели чангыс эп-сеткил-биле бадалыан. Англы-америк эвилелдежишкын үш дугаар пунктуну база кирер деп бадалыан. Ол пунктуну хүн айтырыгына кирер дугайында саналды бадалап турда, Совет Эвилелинин төлээлекчизи дадагалдаан. Оон соонда хүнүнү бир дугаар айтырыгын, азы 14 күрүнелерин КНО-нун кежигүнгө харугда кирип алыр дугайында совет саналды чугаалажып көөрүнү Чөвүлел кирген. Бо айтырыгнын талазы-биле бир дугаарында Совет Эвилелинин төлээлекчизи Я. А. Малик чүгө чугаалаан. Оон чугаазынын соонда Айыыл чок чоруктун Чөвүлелинин хуралы доозулган.

(СЭТА).

Британи тред-юнионнарнын конгресинде

МАРГЕТ. Сентябрь 3-те болган хуралына британи тред-юнионнарнын конгреси болза, ажылчын шимчээшкенин суралдыг удуртукчуларын Муруну-Африка Эвилелинин чазаанын тудуп хоругдап турарына удурланышкынын илеридип турар резолюциянын чангыс эп-сеткилдиг хүлээп алган.

Кино үлөтүрүнүн ажыдакчыларынын профэвилелинин чингине секретари Джордж Эвлин ол резолюцияны деткышкан, Муруну-Африка Эвилелинде амгы байдал дайын мурнунда гитлерлиг Германияга турган байдалды сагындырып турар деп меделгези. Муруну-Африка Эвилелинин 11 миллион чонунун иштинден 9 миллион кижинин эң бедүүн эргелери чок болгаш раса талазы-биле, база кеш өңүнүң талазы-биле тускайлатырып турар.

Малайяда эрге-чагыргаларнын талазындан деткимче ап турар профэвилелдерин чингине чөвүлөт сөхкө дуулаамчызын көргүзүп турар деп ук чөвүлелди электри үлөтүрүнүн ажылчынарнын профэвилелинин төлээлекчизи Лесли Кэнон шүгүмчүлээ. Ол организациялар болза, Малайяда генерал Тем-

лернин үүлгедип турар араатанзыг чоруктарына каян-даа удурланып көрбөөн кул сүзүктүг организациялар-дыр деп ол чугаалаан. Профэвилелдеринин Бүгү-малайя федерациязын каттап тургузарын чингине чөвүлөт негээр ужурулуг. Малайяда бужар-бак дайын чүс-чүс англи солдаттарын амы-тынын ууткап турар; ол дайын Малайяда коозуралдышкынын, оон улузунга өлүм-чидими болгаш ядаралды таварыштырып турар деп Кэнон чугаалаан.

Чингине чөвүлелдин илеткелинин мааза хамаарышкан кезең чугаалажып көөрүн Кэнон сүмелээ. Бо талазы-биле тускай резолюция киригизмээ.

Авто-орук транспортун национализиастаанын күш чок болдура болгаш ону хуу байларга эгидип бээр деп чазактын бодалгазынга удурлаган резолюцияны конгресс хүлээп алган.

Машина тудугуларын катышкан профэвилелдин даргазы Джек Танвер кыска илеткел кылган.

Моон-биле эртенги хурал доозулган.

(СЭТА).

Фельдмаршал Слимни Австралиянын генерал-губернаторунга томуйлааны

ЛОНДОН. Рейтер агентилелинин дамчыдып турары болза, империянын кол штабынын начальниги фельдмаршал Уильям Слимни Ав-

стралиянын генерал-губернаторунга томуйлаанын сентябрь 2-де чарлаан.

(СЭТА).

Кореяда болушкуннар

Кореянын Улустун армиянын Кол командьаланын дыңооды

ПХЕНЬЯН. Корея Улус-Демократтыг Республиканын Улустун армиянын Кол командьаланын сентябрь 3-те меделээнин эсугаар алырга, Кореянын Улустун армиянын Кол командьаланы кыдат улустун эки-турачы кезектери-биле кады эрги туруштарга камгаладын тудушкуннарын чорударын үргүлчүлүп турар.

ПХЕНЬЯН. Корея Улус-Демократтыг Республиканын улустун армиянын Кол командьаланын

сентябрь 4-те меделээни болза: Эрткен хүнүн дүжүзүндө Кореянын Улустун армиянын катыжышкынары кыдат улустун эки-турачы кезектери-биле кады дайынга удур камгаладын тудушкуннарын фронтларын тус-тус уюшторуна чорударын үргүлчүлээ.

Сентябрь 4-те адыгы-аңчыларнын отрядтары дайыннын 2 самолөдун андара аткан.

(СЭТА).

Америк араатанзыг чорукка удур корей улустун килеңи

ПХЕНЬЯН. Америк агааржы дээрбечилерин чаа араатанзыг чоруунга удурланышкын бүгү чуртта тарай берген. Америк самолеттарнын август 29-та Пхеньянын араатанзыг өсу-биле бомбалаанын дугайын хоорайларнын болгаш сууртарнын чурттакчылары канчаар-даа аажок хордаашкын-биле база көөр хөвн чок чорук-биле чугаалап турар. Республиканын чер болганда митинглер болгаш хуралдар болуп эрттип турар, ажылчы чоннар америк интервентилерин араатанзыг чоруунга шийтирли-биле удурланып, Кореянын тайбын хоорайларыне болгаш суурларыне америк ужалуу чүлүдүн араатанзыг халдаашкын кылырын соксадырын негээрине делегейин бүгү улустарын кыйгырып турар. Ада-чуртун чангыс-ай!

демократтыг фронтунун Кыйгырын чангыс-ай деткип турар. Вонсан хоорайнын чурттакчылары митингизинге хүлээп алган резолюциясында чугаалап турары болза, Пхеньяне. Вонсане, Хамхынче. Чхонжиньке болгаш өске-даа хоорайларже болгаш суурларже америк ужалуу чүлүдүн чажыт халдаашкынары болза, чурттакчылыг черлери база тайбын чурттакчыларын ууткап чок кылырыне угландырган. «Америк хыдыкчыларын хемчег алырын негеп тур бис Корея черде интервентилерин үүлгедип турары бужар-бак кем-бурууду чоруктун организациячыларын болгаш сүседикчилерин судче киририне негеп тур бис» деп резолюцияда чугаалап турар.

(СЭТА).

Лисынманчы армияже чорударына удур Муруну Кореянын аныяктарынын демисели

ПХЕНЬЯН. «Минчжу Чосон» солдунун меделеп турары болза, Муруну Кореянын аныяктары болза, америк империалистерин фронтунге аныяктарын күш-биле чорудар деп оралдажышкынына шийтирли-биле удурланып турар. Билдингир турар меделээр эсугаар алырга, август 14-те Муруну Чолли провинцияда Кванчжу хоорайга шериге чаа келдирткен бир муң ажыг аныяктар тура-халышкынын кылган. Олар, күш-биле тудуп чорудар чорук сөнөзүн! Американнар Корсаяал үчүл чорунар! Национал өскердикчилер

сөнөзүн! деп лозунгуду чоран. Лисынманчы полицейжилер туралышкын кылганнарже бэолаан, ынчалза-даа чаа келдирткенер полицейжилерин чепсез хунаап алганар. Шериге чаа келдирткенерин хөй кезин дагда партизаннарже чоруй барган. Полиция болгаш Кванчжуга чедип келген лисынманчы армиянын шериг кезээ анаа артып калган чаа келдирткенерден 50 ажыг кижини өтүргөн болгаш балыглап, кады-шынгызы-биле аажылаашкынын кылган.

(СЭТА).

Бразиль демир-орукчуларнын бодунун эргелери дээш демисели

НЬЮ-ЙОРК. «Нью-Йорк Таймс» солдунун корреспондентизинин Риоде-Жанейродан меделеп турары болза, «Реде Минейра Де Висаю» демир оруктун ажылчынары ажил соксадышкынын чарлаан. Олар төлөп бербөөн ажил төлөвирин төлээр, компанияда хамааржып турар салдыгарын аш-чөм чүлү-биле хандырып, экижидерин негээр Минас-Жеранс штатта бир демир орук участогунга шимчээшкенин соксадыр дээш ажил-соксадышкынын кылып турар улуска оларнын кадалары улау дуулаамчыны чедирип турар. Ажил соксадып турарлар телефоннар болгаш телеграфтар шүгүмунарын үзе кезип каавтыкан. Ажил соксадып турар улус-биле полицейжилерин аразына сегиржи алышкын болган деп меделеп турар.

«Бөдүк херэеженнер хоорайнын шөлүнге чыгып алгаш, стацияже болгаш демир орук мастерскаяны чорупкан. Мастерскаяны полицейжилер камгалап турса-даа херэеженнер оларны дезерчине албаалаган болгаш ол бажычарын эзелеп алган. Сөөлүк меделэни эсугаар алырга, Дивинополис стацияда 12 поезилерин дөктаадып тургускан болуп турар. Поезилерин шимчээшкенин соксадыры-биле херэеженнер рельсилерин кырынга чыдып алганар. Оон соонда олар бригадаларын паровозтон ойлдадып чорудупкаш, паровозтун от оттулар черлерин «жүрүп каавтыканын меделеп турар» деп корреспондент бижип турар. Корреспондентин меделеп турары болза, Дивинополис шеригни чоруткан.

Харысалгалы редактор О. А. ТОЛГАР-ӨОЛ.

ТУБЕРКУЛЁЗ

(өкпе аары) халдавырлыг аар аары.

Халдавырлыг кол үлдөзүн — аарыг кижини чараазы болур. Довурак, доозуну, чөдүлден чаштаан чарааны, аарыг инектер сүдүн дамчып, ол аарыг халлап болур. Шаала кырыяче дүшүрбөдөр, чараа дүшүрер херекселдерин ажыглар. Чөдүрүп болгаш азырып турар үеерде аскынарны дугландыр.

Чогуур өйүндө өмчиге барынар.

Туберкулёз халдавырлыг!

Аарыг кизи тускай орунун, аржынадыг, савалыг болур ужурулуг.

Туберкулёзтан аараан кижини — бүгү-ле биче уругларын аш-чөмчүн албан черлеринге болгаш столоваларын ажылынга киирбес ужурулуг.

Туберкулёзтан камгаланынар!

Кижини организмн суларадып турар чүве бүрүзү аарыг бөөрине дуза болуп турар. Хүн, агаар болгаш суг, күш-культура болгаш шын чөмөңилге-биле бодунарын кадынарын быжыгланар. Амьдырал чуртталгага гигиенаны сагнар. Амьдырал чуртталганы шыны-биле чорудунар.

Шүптү туберкулёз-биле демиселче!

Тыва областың санитар-чырдышкын бажымы.